

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ
ΚΑΤΑ ΤΟ Β΄ ΜΙΣΟ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ
ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΤΑ-ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ**

**Δημιουργία και Εξέλιξη
των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ**

Copyright © 2002
Για την Ελλάδα και όλο τον κόσμο
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
Οδός Παπαφλέσσα & Υψηλάντη, 26222 Πάτρα
Τηλ.: (0610) 314094, 314206, Φαξ: (0610) 317244

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
του τόμου
Δημιουργία και Εξέλιξη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Συντονιστής Επιστημονικού Έργου
Πασχάλης Κιτρομηλίδης

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος για την Επιστημονική Επιμέλεια του Υλικού
Τάκης Παππάς

Συγγραφή
Κώστας Λάβδας

Κριτική Ανάγνωση
Τάκης Παππάς

Επιμέλεια στη Μέθοδο της Εκπαίδευσης από Απόσταση
Ιορδάνης Παπαδόπουλος

Γλωσσική Επιμέλεια
Βασιλική Αναστασοπούλου

Καλλιτεχνική Επιμέλεια
Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση
Ειρήνη Βούλγαρη

Συντονισμός ανάπτυξης εκπαιδευτικού υλικού
και γενική επιμέλεια των εκδόσεων

ΟΜΑΔΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΟΥ ΕΑΠ/1997-2002

ISBN: 960-538-432-9

*Σύμφωνα με το Ν. 2121/1993
απαγορεύεται η συνολική ή αποσπασματική
αναδημοσίευση του βιβλίου αυτού ή η αναπαραγωγή του
με οποιοδήποτε μέσο, χωρίς την άδεια του εκδότη.*

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

**Ευρωπαϊκά Ιδεολογικά Ρεύματα
κατά το β' μισό του 20ού αιώνα
και τη Μετα-σοβιετική Περίοδο
Δημιουργία και Εξέλιξη
των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων**

ΤΟΜΟΣ Β

**ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ**

ΠΑΤΡΑ 2002

Ο Πασχάλης Κιτρομηλίδης σπούδασε Πολιτικές Επιστήμες και Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία στα Πανεπιστήμια Wesleyan και Harvard των ΗΠΑ και είναι διδάκτωρ Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Harvard. Είναι Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών από το 1987 και Διευθυντής του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. Έχει ευρύ συγγραφικό έργο στον χώρο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και της Πολιτικής Θεωρίας και σημαντικός αριθμός έργων του έχει μεταφραστεί και κυκλοφορεί στο εξωτερικό.

Ο Κώστας Α. Λάβδας σπούδασε Πολιτική Επιστήμη, Πολιτική Κοινωνιολογία και Πολιτική Οικονομία στην Ελλάδα, τη Βρετανία και τις ΗΠΑ. Έχει δημοσιεύσει βιβλία και άρθρα στα αγγλικά, στα γερμανικά και στα ελληνικά στα πεδία της Ευρωπαϊκής Πολιτικής, της Συγκριτικής Ανάλυσης των οργανωμένων συμφερόντων και της Εφαρμοσμένης Πολιτικής Θεωρίας. Διατέλεσε Senior Lecturer Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο της Δυτικής Αγγλίας και σήμερα είναι Επίκουρος Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Ο Τάκης Σ. Παππάς σπούδασε Νομικά στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και Κοινωνιολογία και Πολιτικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Yale, του οποίου είναι διδάκτωρ. Τα ερευνητικά και συγγραφικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στους χώρους της Συγκριτικής Ανάλυσης, της Πολιτικής Θεωρίας και της Ιστορικής Κοινωνιολογίας. Διδάσκει Πολιτική στο πρόγραμμα College Year in Athens. Ανήκει στο ΣΕΠ (Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό) του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	13
-----------------	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Το εθνικό κράτος στη δυτική Ευρώπη στις απαρχές της μεταπολεμικής περιόδου	17
---	-----------

Σκοπός	17
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	17
Έννοιες-Κλειδιά	17
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	17

Ενότητα 1.1

Εθνικό κράτος και εθνικισμός στην Ευρώπη	19
---	-----------

Ενότητα 1.2

Οικονομική και πολιτική ανασυγκρότηση στις απαρχές της μεταπολεμικής περιόδου	23
1.2.1 Οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες	24
1.2.2 Η πολιτική συγκυρία	27

Ενότητα 1.3

Η ανάδυση των μπλοκ και η διαίρεση της Ευρώπης	30
1.3.1 Η διαίρεση της Ευρώπης	31
1.3.2 Η κρίση του 1947 και το Σχέδιο Μάρσαλ	33
Σύνοψη	37

**Βασικές έννοιες και προσεγγίσεις για την κατανόηση
της ευρωπαϊκής ενοποίησης** **39**

Σκοπός	39
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	39
Έννοιες-Κλειδιά	39
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	39

Ενότητα 2.1

Εισαγωγή στην ευρωπαϊκή ιδέα	41
------------------------------------	----

Ενότητα 2.2

Βασικές έννοιες στην ανάλυση της ενοποίησης	45
---	----

Ενότητα 2.3

Κύριες θεωρητικές προσεγγίσεις	48
2.3.1 Ο φεντεραλισμός	48
2.3.2 Η θεωρία των διακυβερνητικών σχέσεων	49
2.3.3 Ο λειτουργισμός	50
2.3.4 Δύο νεότερες προσεγγίσεις	51
Σύνοψη	53

Η δημιουργία των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων **55**

Σκοπός	55
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	55
Έννοιες-Κλειδιά	55
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	55

Ενότητα 3.1

Οι σχέσεις Γαλλίας-Γερμανίας και το «γερμανικό ζήτημα»	57
--	----

	Ενότητα 3.2
Η ίδρυση της ΕΚΑΧ	59

	Ενότητα 3.3
Η ίδρυση της ΕΥΡΑΤΟΜ και της ΕΟΚ	62
Σύνοψη	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Το θεσμικό οικοδόμημα: δομή και λειτουργία **67**

Σκοπός	67
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	67
Έννοιες-Κλειδιά	67
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	67

	Ενότητα 4.1
Περί τίνος πρόκειται;	69

	Ενότητα 4.2
Οι κύριοι θεσμοί	71

	Ενότητα 4.3
Η λειτουργία του θεσμικού οικοδομήματος: πώς παράγονται πολιτικές	75
Σύνοψη	79
Παράρτημα	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Από τα επιτεύγματα στη στασιμότητα **83**

Σκοπός	83
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	83
Έννοιες-Κλειδιά	83
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	83

	Ενότητα 5.1
Η πρώτη δεκαετία: η διαφοροποίηση της Βρετανίας και ο ρόλος της Γαλλίας	85
	Ενότητα 5.2
Ο συμβιβασμός του Λουξεμβούργου	90
	Ενότητα 5.3
Διεύρυνση και στασιμότητα	93
5.3.1 Τα επόμενα κύματα διεύρυνσης	93
5.3.2 Νέα ισορροπία και στασιμότητα	95
Σύνοψη	97

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Διλήμματα και αποφάσεις: η νέα κινητικότητα στη δυτική Ευρώπη	99
Σκοπός	99
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	99
Έννοιες-Κλειδιά	99
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	99
	Ενότητα 6.1
Οι διεθνείς προκλήσεις	101
	Ενότητα 6.2
Η νέα κινητικότητα και η εσωτερική αγορά	103
6.2.1 Η ενιαία εσωτερική αγορά	103
	Ενότητα 6.3
Οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις	106
	Ενότητα 6.4
Συμβιβασμός και συμφωνία	108
Σύνοψη	110

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Η Ευρωπαϊκή Ένωση 111

Σκοπός	111
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	111
Έννοιες-Κλειδιά	111
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	111

Ενότητα 7.1

Εσωτερική αγορά και οικονομική ένωση	113
7.1.1 Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση	114

Ενότητα 7.2

Οι τρεις πυλώνες της Ένωσης	117
--	------------

Ενότητα 7.3

Οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις	119
---	------------

Ενότητα 7.4

Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας	123
Σύνοψη	126
Παράρτημα	127

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Το πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 129

Σκοπός	129
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	129
Έννοιες-Κλειδιά	129
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	129

Ενότητα 8.1

Η αναθεώρηση της συνθήκης του Μάαστριχτ	131
--	------------

	Ενότητα 8.2	
Άμστερνταμ: εμβάθυνση, διεύρυνση και ευελιξία;		133
	Ενότητα 8.3	
Η επερχόμενη διεύρυνση και η Συνθήκη της Νίκαιας		136
	Ενότητα 8.4	
Το υπό διαμόρφωση πολιτικό σύστημα της Ένωσης		140
Σύνοψη		145
Παράρτημα		147
Βιβλιογραφία		149
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη		154